

HEMBYSE ARCHEOLOGIE

Kortrijk - Overlys

ONDERZOEKSRAPPORT HEMBYSE ARCHEOLOGIE

N°. 26

ONDERDEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE
BODEM

Bureaustudie

De Smaele Bart & Pieters Hadewijch

2017

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Administratieve fiche	3
1.2	Omkadering van het onderzoek	4
2	GEMOTIVEERD ADVIES	5
2.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	5
2.2	Impactbepaling van de geplande werken	5
2.3	De waardering van de site.....	6
2.4	Bepaling van de maatregelen	7
3	PROGRAMMA VAN MAATREGELEN.....	9
3.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	9
3.2	Onderzoeksstrategie en -methode.....	9
3.3	Onderzoekstechnieken	10
3.4	Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.....	10
3.5	Randvoorwaarden.	10
4	BESLUIT	11
5	LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN.....	12
6	LIJST VAN FIGUREN.....	13

1 INLEIDING

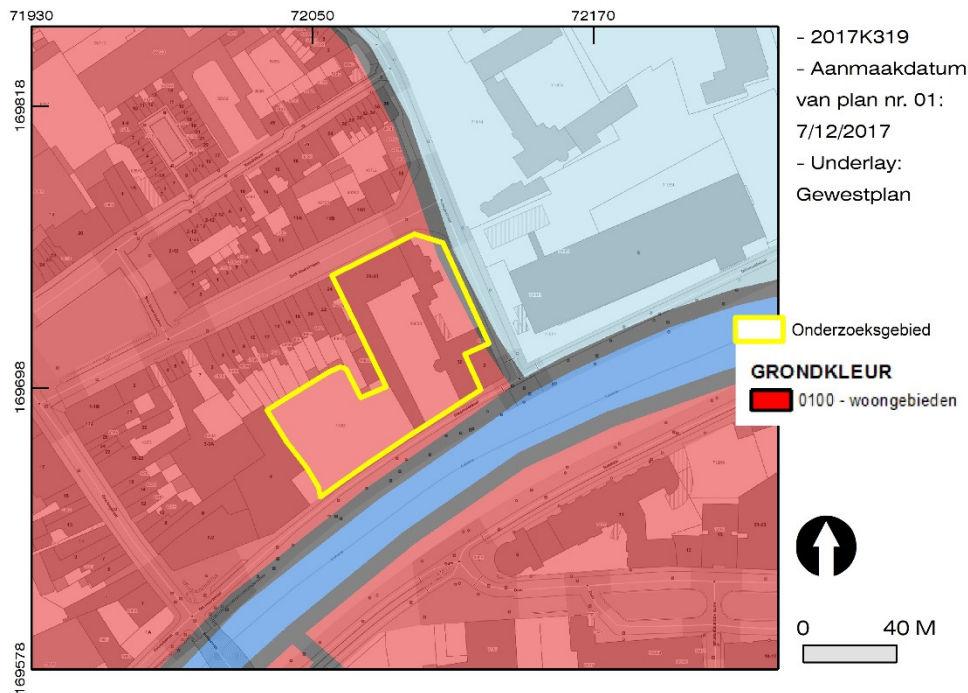
1.1 Administratieve fiche

Projectcode Onroerend Erfgoed	2017K319
Projectgebied	Kortrijk-Overlys
Grootte projectgebied	5090 vierkante meter
Ligging	West-Vlaanderen, Gemeente Kortrijk, Diksmuidekaai
Lambert 72-coördinaten (m)	(NW): X: 72058,814 x Y: 169745,739 meter (ZO): X: 72121,785 x Y: 169697,055 meter
Kadaster	Afdeling: 2 Sectie: F Percelen: 413G, 466B3
Initiatiefnemer	EKATOV bvba Vredestraat 53, 8790 Waregem
Uitvoerder	Hembyse Archeologie
Erkende archeoloog	Hadewijch Pieters OE/ERK/Archeoloog/2017/00168 Bart De Smaele OE/ERK/Archeoloog/2015/00070 Hembyse Archeologie OE/ERK/Archeoloog/2017/00193
Projectsigle Hembyse Archeologie	KOR-OVE
Type onderzoek	Bureaustudie
Verantwoordelijke uitgever van het onderzoeksrapport	Hembyse Archeologie
Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2017
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2017, Het Cleyn Broel. Archeologienota voor het onderzoeksgebied Sint-Amandslaen-Diksmuidekaai te Kortrijk, Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 26, Gent.
Termijn van het onderzoek	8 werkdagen
Betrokken actoren en specialisten met vermelding van rol/functie	Hadewijch Pieters/erkend archeoloog Bart De Smaele/erkend archeoloog/veldwerkleider
Gecontacteerde regiospecialisten	Intercommunale Leiedal, heemkundige kring De Leiegouw
Resultaten	Alluviale vlakte, 19 ^e -eeuwse bleekweide, 20 ^e - eeuwse bewoning
Aanbeveling	Geen verder onderzoek
Bewaarplaats archief	Het onderzoeksgebied valt binnen het werkingsgebied van de Intercommunale Leiedal
Opmerkingen	Geen

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

1.2 Omkadering van het onderzoek

In het najaar van 2017 werd aan Hembyse Archeologie gevraagd een archeologienota op te maken voor de geplande afbraak van de panden en de bouw van woningen en een dagcentrum op het gebied tussen de Sint-Amandslaan, de Kollegestraat en de Diksmuidekaai te Kortrijk.

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan, aanmaatschaal 1:1.

De archeologienota bestaat in zijn geheel uit drie onderdelen: een privacyfiche (niet publiek beschikbaar), een verslag van resultaten en een programma van maatregelen.

In onderstaand onderdeel wordt gemotiveerd waarom geen verder onderzoek geadviseerd wordt.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Het uitgevoerde vooronderzoek is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat dus louter in de vorm van een bureauonderzoek.

Dit bureauonderzoek kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- er is een inzicht verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, waardoor de potentiële impact op het bodemarchief duidelijk is geworden
- er werd een visuele inspectie van het projectgebied uitgevoerd zowel met het oog op het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie als voor het registreren van relevante archeologische en landschappelijke indicatoren
- er werden controleboringen uitgevoerd, waarvan de data in het verslag van resultaten zijn opgenomen.

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het projectgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

2.2 Impactbepaling van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het projectgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit verschillende elementen.

- Het afbreken van de bestaande gebouwen, met uitzondering van de eclectische villa in de Kollegestraat (cf. infra)
- Het afbreken van de eclectische openbare gebouwen in de Sint-Amandslaan, met uitzondering van de gevel
- Het plaatsen van een secanspalenwand in het zuidelijke deel van het onderzoek, ten behoeve van de bouw van de ondergrondse parking
- Het plaatsen van funderingen
- Het bouwen van een ondergrondse parking in één verdieping in het zuidoostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied
- Het bouwen van een dagcentrum en appartementen

Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande gebouwen.

Wat de funderingen voor de geplande bouwwerken betreft, worden geen diepe paalfunderingen voorzien. De parkeergarage wordt uitgevoerd als een parkeerbak die rust op een vloerplaat. Het vloerniveau van de parkeerbak bereikt een diepte van circa 3 meter onder het huidige niveau van de Diksmuidekaai.

Gelet op de mogelijke verstoring van het eventueel aanwezige archeologische erfgoed dienen – enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- maatregelen genomen te worden ten einde deze archeologische sites vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging. Deze maatregelen worden in §3. *Programma van Maatregelen* besproken.

2.3 De waardering van de site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de alluviale vlakte van de Leie, op de vroegere linkeroever van deze rivier. Dit heeft voor dikke alluviale pakketten gezorgd.
2. De gekende boringen in de Databank Ondergrond Vlaanderen duiden op puinrijke pakketten van 3 tot 5 meter dik langsheen de Diksmuidekaai.
3. Uit de bodemkundige gegevens blijkt dat de kans op de bewaring van steentijdartefactsites zowel door de erosieve werking van de Leie als door de recente ingrepen van de mens uitermate klein zijn. Uit de archeologische

gegevens blijkt dit evenzeer en tijdens het archeologisch onderzoek aan de voormalige proosdij werden geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdartefactsites aangetroffen.

4. De kans op het aantreffen van sporensites is zeer erg klein. Men dient in acht te nemen dat het onderzoeksgebied in een alluviale vlakte ligt die op basis van de historische en archeologische data pas in de volle middeleeuwen lijkt te zijn geëxploiteerd. Het heeft tot in de 20^e eeuw geduurd tot het gebied kon worden ontwaterd, dit door de aanleg van een nieuwe Leie-arm.
5. Op basis van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek is het tevens duidelijk dat er in Overleie geen dikke afdekkende antropogene pakketten aanwezig zijn, waardoor op dieper niveau oudere archeologische sporen bewaard zouden kunnen zijn. De archeologische sporen zouden zich vrij ondiep in de ondergrond moeten bevinden. Dit werd tijdens het archeologisch onderzoek aan de voormalige proosdij dan ook vastgesteld.
6. Gezien de versterking van de bebouwing in het huidige onderzoeksgebied is de kans op het aantreffen van sporensites dus zeer erg klein. Het westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied is met KMO-gebouwen bebouwd geweest, deze zijn recent uitgebroken. Het voormalige Instituut is voorzien van een kelder aan de straatzijde, de tuin was voorzien van een grote vijver. Het latere politiekantoor dat deze gebouwen grotendeels vervangt, ligt op gelijkvloers gelijk met het kelderniveau van het voormalige instituut, dit doet de verwachting naar de bewaring van sporensites drastisch dalen. Bovendien is de westelijke vleugel van dit gebouw volledig onderkelderd. Ook tussen de eclectische villa (die bewaard blijft) en het voormalige gebouw van de firma Kerkhofs-Grijspeerdt is in de 1^e helft van de 20^e eeuw bebouwing aanwezig, die na de Tweede Wereldoorlog alweer is afgebroken. Ook dit doet de verwachting naar de aanwezigheid van sporensites drastisch dalen.

Op basis van deze data kan worden gesteld dat de kans op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sporen en structuren uitermate laag is. De site moet dus beschouwd worden als historisch waardevol, maar archeologisch niet waardevol.

2.4 Bepaling van de maatregelen

Het volledige projectgebied zal in zekere mate door de geplande werken worden verstoord, waardoor een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is. In het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied wordt een ondergrondse parking aangelegd, hierin is de versterking van het bodemarchief groot. Er kon echter worden aangetoond dat, mede door de bouw en afbraak van KMO-gebouwen, door het bouwen van kelders en door het nivelleren van het terrein, de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren

in deze zone zeer erg klein is. In de overige delen van het onderzoeksgebied worden de bestaande gebouwen uitgebroken en vervangen door een nieuwbouw, niet onderkelderde. Hier kon worden aangetoond dat omwille van de bouw en herbouw van de bestaande gebouwen, de aanwezigheid van kelders, het nivelleren van het terrein en de aanwezigheid van een vijver, de kans op het aantreffen van archeologische sporen en structuren in deze zone zeer erg klein is.

De gevel van het voormalige Instituut en de eclectische villa “ ’t Onzent” worden behouden, zodat het historische stadszicht van de Sint-Amandslaan enigszins behouden blijft.

Aangezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen dus zeer laag is, worden verdere maatregelen echter niet noodzakelijk geacht.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch potentieel van het projectgebied, alsmede de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de projectlocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot alle periodes zeer laag is. Bijgevolg worden verdere maatregelen niet noodzakelijk geacht en dienen geen verdere onderzoeksvragen te worden gesteld.

3.2 Onderzoeksstrategie en -methode

De onderzoeksstrategie wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. Onderstaande tabel geeft de mogelijke onderzoeksmethodes weer.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Kan aanvullende historische informatie over het onderzoeksgebied aanleveren, maar biedt geen meerwaarde voor de archeologische verwachting van het projectgebied.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Heeft weinig zin, gezien de aanwezigheid van puinlagen gebouwen en verharding.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	Door het landgebruik van de site onmogelijk. Door de historie van de site weinig zinvol.
Landschappelijke boringen	NEE	JA	NEE	NEE	Er zijn controleboringen uitgevoerd. Mechanische landschappelijke boringen kunnen aanvullende geologische informatie opleveren.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van steentijdartefactsites binnen het projectgebied, wel integendeel. Tevens weinig effectief voor het opsporen van grondsporen.
Proefsleuven/ proefputten	NEE	NEE	NEE	NEE	Zeer lage kans op het aantreffen van bewaarde archeologische sporen of structuren.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat geen verder onderzoek op de site noodzakelijk is.

3.3 Onderzoekstechnieken

Niet van toepassing.

3.4 Afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk

Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd.

In het Programma van Maatregelen voor dit onderzoeksgebied worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien.

3.5 Randvoorwaarden.

Niet van toepassing.

4 BESLUIT

Naar aanleiding van de geplande bouw van een wooncomplex tussen de Sint-Amandslaan, de Kollegestraat en de Diksmuidekaai is door Hembyse Archeologie een archeologienota opgemaakt. Tijdens dit onderzoek werd vastgesteld dat het onderzoeksgebied zich in het voormalige Cleyne Broel bevond, een moerassig laagland dat tot in de 19^e eeuw als een bleekweide en als moestuinen in gebruik is geweest. Oudere menselijke activiteiten lijken er niet geweest te zijn: de bewoning in de middeleeuwen concentreerde zich aan de hoofdas in Overleie en in het historische centrum van Kortrijk.

Bij de aanleg van de Diksmuidekaai en de grote stadsontwikkelingen van de vroege 20^e eeuw is het onderzoeksgebied omgevormd tot een KMO-gebied, een woonzone en een Instituut voor hydrotherapie. Het werd later een politiekantoor, de overige delen van het onderzoeksgebied kwamen in verval. Indien er archeologische sporen en structuren binnen het gebied aanwezig waren, zijn deze door de opeenvolging van bouw en afbraak binnen het gebied vernietigd geweest. Op basis van de volledige dataset, gegenereerd tijdens het onderzoek, kan dus worden besloten dat er geen waardevolle archeologische sporen en structuren binnen het onderzoeksgebied meer aanwezig zijn. In die optiek is verder onderzoek op de site dan ook niet noodzakelijk en is het bepalen van een vervolgstategie evenmin noodzakelijk.

5 LIJST VAN GEBRUIKTE GRONDPLANNEN

PLAN NR	Onderwerp	Analoog/digitaal aangemaakt
NR 03	Situering van het projectgebied op het gewestplan	digitaal
NR 06	Inplantingsplan van de geplande gebouwen	digitaal

6 LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan, aanmaakschaal 1:1	4
Figuur 2. Inplantingsplan van de geplande gebouwen.....	6

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: bart@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE

